ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 8ης Νοεμβρίου 2001 *

Στην υπόθεση C-228/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Tribunale civile e penale di Cagliari (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Silos e Mangimi Martini SpA

και

Ministero delle Finanze,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος των κανονισμών (ΕΚ) 1521/95 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1995, και 1576/95 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1995, για καθορισμό των επιστροφών που εφαρμόζονται κατά την εξαγωγή των σύνθετων ζωοτροφών με βάση τα σιτηρά (ΕΕ L 147, σ. 65, και ΕΕ L 150, σ. 64),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από την N. Colneric, πρόεδρο τμήματος, και τους R. Schintgen (εισηγητή) και B. Σκουρή, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: L. A. Geelhoed
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Silos e Mangimi Martini SpA, εκπροσωπούμενη από τον F. Capelli, avvocato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον F. Ruggeri Laderchi,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Silos e Mangimi Martini SpA, εκπροσωπούμενης από τον F. Capelli, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον L. Visaggio, κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιανουαρίου 2001,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 21ης Μαΐου 1999, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Ιουνίου 1999, το Tribunale civile e penale di Cagliari υπέβαλε βάσει του άρθρου 234 ΕΚ πέντε προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος των κανονισμών (ΕΚ) 1521/95 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1995, και 1576/95 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1995, για καθορισμό των επιστροφών που εφαρμόζονται κατά την εξαγωγή των σύνθετων ζωοτροφών με βάση τα σιτηρά (ΕΕ L 147, σ. 65, και ΕΕ L 150, σ. 64).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Silos e Mangimi Martini SpA (στο εξής: Silos) και του Ministero delle Finanze (Υπουργείου Οικονομικών) σχετικά με την καταβολή επιστροφών λόγω εξαγωγής για σύνθετες ζωοτροφές με βάση σιτηρά.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1766/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των σιτηρών (ΕΕ L 181, σ. 21), όπως τροποποιήθηκε με την Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της

Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας και περί προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1994, C 241, σ. 21, και ΕΕ 1995, L 1, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1766/92), ορίζει:

«Για κάθε εισαγωγή προς την Κοινότητα ή εξαγωγή απ' αυτήν προϊόντων του άρθρου 1 απαιτείται η υποβολή πιστοποιητικού εισαγωγής ή εξαγωγής, το οποίο εκδίδεται από τα κράτη μέλη κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων ανεξαρτήτως του τόπου εγκατάστασης αυτών μέσα στην Κοινότητα. Όταν το ύψος της εισφοράς ή της επιστροφής έχει καθορισθεί εκ των προτέρων, το γεγονός σημειώνεται επί του πιστοποιητικού το οποίο και χρησιμεύει ως σχετική απόδειξη.

Το πιστοποιητικό εισαγωγής ή εξαγωγής ισχύει σε ολόκληρη την Κοινότητα. Η έκδοση των ως άνω πιστοποιητικών υπόκειται στη σύσταση εγγυήσεως ως προς την ανάληψη υποχρεώσεως για εισαγωγή ή εξαγωγή κατά τη διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού, εγγυήσεως η οποία καταπίπτει εν όλω ή εν μέρει εάν η συναλλαγή δεν πραγματοποιηθεί μέσα στην εν λόγω προθεσμία ή εάν πραγματοποιηθεί εν μέρει μόνον.»

4 Κατά το άρθρο 13 του ίδιου κανονισμού:

«1. Στον βαθμό που είναι αναγκαίο για να καταστεί δυνατή η εξαγωγή των προϊόντων του άρθρου 1, μη μεταποιημένων ή υπό τη μορφή εμπορευμάτων τα οποία εμφαίνονται στο παράρτημα Β, βάσει των τιμών των προϊόντων αυτών στην παγκόσμια αγορά, η διαφορά μεταξύ των τιμών αυτών και των τιμών που ισχύουν στην Κοινότητα μπορεί να καλυφθεί από μια επιστροφή κατά την εξαγωγή.

2. Η επιστροφή είναι η ίδια για ολόκληρη την Κοινότητα και μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με τον τόπο προορισμού.

Η καθορισμένη επιστροφή χορηγείται μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου.

Ο καθορισμός των επιστροφών γίνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 23.

Σε περίπτωση ανάγκης και μετά από αίτηση ενός κράτους μέλους ή εξ ιδίας πρωτοβουλίας, η Επιτροπή μπορεί ενδιαμέσως να τροποποιεί τις επιστροφές.

3. Το ύψος της επιστροφής που εφαρμόζεται κατά την εξαγωγή των προϊόντων του άρθρου 1 καθώς και των εμπορευμάτων του παραρτήματος Β είναι εκείνο που ισχύει κατά την ημέρα της εξαγωγής.

4. Εντούτοις, προκειμένου για τις εξαγωγές των προϊόντων που εμφαίνονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', εφαρμόζεται — κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου υποβαλλόμενης ταυτοχρόνως με την αίτηση για έκδοση πιστοποιητικού εξαγωγής — η επιστροφή που ισχύει κατά την ημέρα υποβολής της αίτησης για έκδοση του πιστοποιητικού εξαγωγής, προσαρμοσμένη βάσει της τιμής κατωφλίου η οποία θα ισχύει κατά το μήνα της εξαγωγής και εφόσον η εξαγωγή λάβει χώρα κατά τη διάρκεια ισχύος του πιστοποιητικού.

Μπορεί να καθοριστεί διορθωτικό ποσό. Εφαρμόζεται στην προκαθορισθείσα επιστροφή. Το διορθωτικό αυτό ποσό καθορίζεται με τη διαδικασία που καθορίζεται στο άρθρο 23. Εντούτοις, σε περίπτωση ανάγκης, η Επιτροπή μπορεί να τροποποιήσει τα διορθωτικά ποσά.

[...]

7. Όταν, κατά την εξέταση της καταστάσεως της αγοράς, διαπιστώνεται η ύπαρξη δυσκολιών οφειλόμενων στην εφαρμογή των διατάξεων των σχετικών με τον εκ των προτέρων καθορισμό της επιστροφής ή όταν υπάρχει κίνδυνος να προκύψουν τέτοιες δυσκολίες, τότε, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 23, μπορεί να ληφθεί απόφαση για αναστολή της εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων επί όσο χρόνο κριθεί απολύτως αναγκαίο.

Σε περίπτωση εξαιρετικά επείγουσας ανάγκης και μετά από εξέταση της καταστάσεως βάσει όλων των στοιχείων που έχει στη διάθεσή της, η Επιτροπή μπορεί να λάβει απόφαση για αναστολή του εκ των προτέρων καθορισμού της επιστροφής επί τρεις εργάσιμες ημέρες κατ' ανώτατο όριο.

Οι αιτήσεις για έκδοση πιστοποιητικού μαζί με τις αιτήσεις για τον εκ των προτέρων καθορισμό της επιστροφής που υποβάλλονται κατά τη διάρκεια της περιόδου αναστολής, δεν γίνονται δεκτές.»

5 Το άρθρο 23 του κανονισμού 1766/92 ορίζει:

«1. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνεται αναφορά στη διαδικασία του παρόντος άρθρου, η επιτροπή συγκαλείται από τον πρόεδρό της είτε με δική του πρωτοβουλία είτε κατόπιν αιτήσεως του αντιπροσώπου ενός κράτους μέλους.

2. Ο αντιπρόσωπος της Επιτροπής υποβάλλει στην επιτροπή σχέδιο των μέτρων που πρέπει να ληφθούν. Η επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της για το σχέδιο εντός προθεσμίας που μπορεί να ορίσει ο Πρόεδρος ανάλογα με τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος. Αποφασίζει με την πλειοψηφία που προβλέπει το άρθρο 148, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την έκδοση των αποφάσεων που καλείται να λάβει το Συμβούλιο βάσει πρότασης της Επιτροπής. Κατά την ψηφοφορία στην Επιτροπή, οι ψήφοι των αντιπροσώπων των κρατών μελών σταθμίζονται σύμφωνα με το προαναφερόμενο άρθρο. Ο Πρόεδρος δεν λαμβάνει μέρος στην ψηφοφορία.

7

3. Η Επιτροπή θεσπίζει μέτρα τα οποία μπορούν να εφαρμοσθούν αμέσως. Εάν όμως τα μέτρα αυτά δεν είναι σύμφωνα προς τη γνώμη που διατύπωσε η επιτροπή, ανακοινώνονται αμέσως από την Επιτροπή στο Συμβούλιο. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή μπορεί να αναβάλει την εφαρμογή τους για ένα μήνα κατ' ανώτατο όριο από την ημερομηνία αυτής της ανακοίνωσης.

Το Συμβούλιο μπορεί να λάβει διαφορετική απόφαση με ειδική πλειοψηφία εντός προθεσμίας ενός μηνός.»

6 Το άρθρο 1 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1913/69 της Επιτροπής, της 29ης Σεπτεμβρίου 1969, περί χορηγήσεως και προκαθορισμού της επιστροφής κατά την εξαγωγή τροφίμων για τα ζώα αποτελουμένων βασικώς από σιτηρά (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/004, σ. 218), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1707/94 της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994 (ΕΕ L 180, σ. 19), έχει ως εξής:

«Κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου μηνός η επιστροφή που μπορεί να χορηγηθεί κατά την εξαγωγή συνθέτων ζωοτροφών με βάση τα σιτηρά καθορίζεται ανά τόνο σιτηρών που περιέχονται στις ζωοτροφές, λαμβανομένων υπόψη των ακόλουθων κριτηρίων:

α) του μέσου όρου των επιστροφών που χορηγήθηκαν τον προηγούμενο μήνα για τα συνηθέστερα χρησιμοποιούμενα βασικά σιτηρά και οι οποίες προσαρμόζονται συναρτήσει της τιμής κατωφλίου των σιτηρών αυτών που ισχύουν για τον τρέχοντα μήνα·

β) του μέσου όρου των εισφορών, για τα συνηθέστερα χρησιμοποιούμενα βασικά σιτηρά, που υπολογίζονται για τις είκοσι πέντε πρώτες ημέρες του προηγουμένου μηνός που προσαρμόζονται συναρτήσει της αντίστοιχης τιμής κατωφλίου που ισχύει τον τρέχοντα μήνα·

γ) των δυνατοτήτων και των όρων πωλήσεως των εν λόγω προϊόντων στη διεθνή αγορά·

δ) της αποφυγής διαταραχών στην κοινοτική αγορά·

ε) της οικονομικής πτυχής των εξαγωγών.»

7 Κατά το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 3665/87 της Επιτροπής, της 27ης Νοεμβρίου 1987, για κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ L 351, σ. 1):

«1. Ως ημέρα της εξαγωγής νοείται η ημερομηνία κατά την οποία πραγματοποιείται η αποδοχή από την τελωνειακή υπηρεσία της διασάφησης εξαγωγής, στην οποία αναφέρεται ότι θα ζητηθεί επιστροφή.

2. Η ημερομηνία αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής προσδιορίζει:

α) το ποσοστό της ισχύουσας επιστροφής, εάν δεν έχει γίνει προκαθορισμός της επιστροφής·

β) τις προσαρμογές που πρέπει, κατά περίπτωση, να γίνουν στα ποσοστά της επιστροφής, εάν υπήρξε προκαθορισμός της επιστροφής.»

8 Η Επιτροπή καθορίζει τακτικά τις επιστροφές λόγω εξαγωγής σύνθετων ζωοτροφών με βάση σιτηρά. Έτσι, ο κανονισμός (ΕΚ) 1415/95 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1995 (ΕΕ L 140, σ. 24), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 23 Ιουνίου 1995, καθόρισε το ποσό των επιστροφών για τον αραβόσιτο και τα προϊόντα με βάση τον αραβόσιτο σε 74,93 ECU ανά τόνο. Οι κανονισμοί 1521/95 και 1576/95, οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ αντιστοίχως στις 30 Ιουνίου και την 1η Ιουλίου 1995, δεν καθόρισαν ποσό για τις επιστροφές αυτές, οπότε στην πράξη τις κατάργησαν. Ο κανονισμός (ΕΚ) 1652/95 της Επιτροπής, της 6ης Ιουλίου 1995 (ΕΕ L 156, σ. 38), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 7 Ιουλίου 1995, επανέφερε τις επιστροφές αυτές και καθόρισε το ποσό τους σε 62,51 ECU ανά τόνο.

Η διαφορά της κύριας δίκης

9 Η Silos είναι ιταλική εταιρία η οποία παράγει και εξάγει έτοιμες και ημιτελείς ζωοτροφές. Τον Μάιο του 1995, έλαβε δύο πιστοποιητικά εξαγωγής τα οποία αφορούσαν, το καθένα από αυτά, 3 000 τόνους ζωοτροφών με βάση σιτηρά και ίσχυαν μέχρι τις 30 Ιουνίου 1995. Τα εμπορεύματα που αφορούσαν τα δύο αυτά πιστοποιητικά εξήχθησαν διαδοχικώς, οι δε τελευταίες αποστολές έγιναν στις 30 Ιουνίου 1995. Οι τελωνειακές διασαφήσεις σχετικά με τις τελευταίες εξαγωγές έγιναν δεκτές από τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές στις 30 Ιουνίου 1995.

10 Η Silos ζήτησε την καταβολή επιστροφών λόγω εξαγωγής ποσού 383 616 074 ιταλικών λιρών από τις ιταλικές αρχές, οι οποίες αρνήθηκαν να δώσουν συνέχεια στην αίτηση αυτή με την αιτιολογία ότι ο κανονισμός 1521/95 είχε καθορίσει σε 0 ECU ανά τόνο το ποσό των επιστροφών για τις εξαγωγές που έγιναν στις 30 Ιουνίου 1995. Η Silos άσκησε κατά του Ministero delle Finanze αγωγή για να της καταβληθεί το ποσό που είχε αξιώσει. Στο πλαίσιο της αγωγής της, η Silos ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει διάφορα προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος των κανονισμών 1521/95 και 1576/95. Ειδικότερα, η Silos ισχυρίστηκε ότι ο κανονισμός 1521/95 είναι ανίσχυρος λόγω ελλείψεως αιτιολογίας, ότι ο κανονισμός

1576/95 ανεκάλεσε σιωπηρώς τον κανονισμό 1521/95 οπότε στις 30 Ιουνίου 1995 εφαρμογή είχε ο κανονισμός 1415/95, ότι ο κανονισμός 1576/95 είναι ανίσχυρος λόγω ελλείψεως αιτιολογίας και ότι ο κανονισμός 1521/95 δεν έχει εφαρμογή επί των πράξεων εξαγωγής για τις οποίες τα πιστοποιητικά εξαγωγής ελήφθησαν πριν από τις 30 Ιουνίου 1995.

11 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, το Ministero delle Finanze ισχυρίστηκε ότι η Silos έπρεπε να ασκήσει προσφυγή περί ακυρώσεως των κανονισμών 1521/95 και 1576/95 βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 230 ΕΚ) και ότι, εφόσον δεν ασκήθηκε τέτοια προσφυγή, κάθε αίτημα της Silos να υποβληθεί προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο είναι απαράδεκτο.

12 Διερωτώμενο ως προς την ερμηνεία και το κύρος των κανονισμών 1521/95 και 1576/95, το Tribunale civile e penale di Cagliari αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ανεκάλεσε ο κανονισμός (ΕΚ) 1576/95 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1995, τον κανονισμό (ΕΚ) 1521/95 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1995, οπότε πρέπει να θεωρηθεί ότι ο δεύτερος κανονισμός δεν παρήγαγε κανένα έννομο αποτέλεσμα στις 30 Ιουνίου 1995;

2) Πρέπει ο κανονισμός (ΕΚ) 1521/95 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1995, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μπορεί να έχει εφαρμογή και επί των πράξεων εξαγωγής που ήδη βρίσκονταν σε εξέλιξη και είχαν ήδη περατωθεί την ίδια ημέρα που ο εν λόγω κανονισμός ήταν, συνεπεία της δημοσιεύσεώς του, στη διάθεση των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών;

3) Πρέπει να θεωρηθεί ότι ο κανονισμός (ΕΚ) 1521/95 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1995, είναι ανίσχυρος και επομένως στερείται οποιουδήποτε εννόμου αποτελέσματος λόγω ελλείψεως αιτιολογίας;

4) Πρέπει να θεωρηθεί ότι και ο κανονισμός (ΕΚ) 1576/95 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1995, είναι ανίσχυρος και επομένως στερείται οποιουδήποτε εννόμου αποτελέσματος λόγω ελλείψεως αιτιολογίας;

5) Ως αποτέλεσμα του ανισχύρου των παρατεθέντων κανονισμών ή ως αποτέλεσμα της κατά το πρώτο ερώτημα ανακλήσεως, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1415/95 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1995, οι εξαγωγές που πραγματοποιήθηκαν στις 30 Ιουνίου 1995;»

Επί του δευτέρου ερωτήματος

13 Με το δεύτερο ερώτημά του, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν ο κανονισμός 1521/95 είχε εφαρμογή επί των πράξεων εξαγωγής οι οποίες βρίσκονταν σε εξέλιξη ή είχαν περατωθεί κατά την ημερομηνία της δημοσιεύσεώς του και για τις οποίες δεν είχε ζητηθεί να προκαθοριστεί η επιστροφή λόγω εξαγωγής.

14 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι από τη συνδυασμένη ερμηνεία των άρθρων 13, παράγραφος 3, του κανονισμού 1766/92 και 3, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 3665/87 προκύπτει ότι, όταν δεν υπήρξε αίτηση προκαθορισμού της επιστροφής, το κρίσιμο γεγονός που πρέπει να ληφθεί υπόψη για να καθοριστεί η εφαρμοστέα ρύθμιση και επομένως το ισχύον ποσό της επιστροφής είναι η αποδοχή, από την αρμόδια τελωνειακή αρχή, της διασαφήσεως εξαγωγής στην οποία σημειώνεται ότι θα ζητηθεί επιστροφή. Επομένως, ελλείψει αιτήσεως προκαθορισμού της

επιστροφής, η ρύθμιση που έχει εφαρμογή επί της αιτήσεως να ληφθεί επιστροφή λόγω εξαγωγής είναι η ρύθμιση που ίσχυε κατά την ημερομηνία αποδοχής της περιέχουσας την αίτηση αυτή διασαφήσεως εξαγωγής.

15 Βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, ένας κανονισμός μπορεί κάλλιστα να τεθεί σε ισχύ την ημερομηνία της δημοσιεύσεώς του (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 14ης Μαρτίου 1973, 57/72, Westzucker, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 499, σκέψη 19). Το Δικαστήριο έχει κρίνει επίσης ότι, εκτός αποδείξεως του εναντίου, πρέπει να θεωρείται ότι ένας κανονισμός δημοσιεύθηκε σε ολόκληρη την Κοινότητα την ημερομηνία την οποία φέρει το φύλλο της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στο οποίο περιέχεται το κείμενο του κανονισμού αυτού (βλ. την απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 1979, 98/78, Racke, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 55, σκέψη 17). Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει συναφώς ότι, στην περίπτωση που αποδεικνύεται ότι η ημερομηνία αυτή δεν αντιστοιχεί στην ημερομηνία από την οποία το εν λόγω φύλλο ήταν όντως διαθέσιμο, στη γλωσσική απόδοση που αντιστοιχεί στη γλώσσα του ενδιαφερομένου, στην εδρεύουσα στο Λουξεμβούργο Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δεύτερη ημερομηνία (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση Racke, σκέψη 15, και την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 1998, C-370/96, Covita, Συλλογή 1998, σ. I-7711, σκέψη 27).

16 Εφόσον εν προκειμένω ο κανονισμός 1521/95 έπρεπε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου του 2, να τεθεί σε ισχύ στις 30 Ιουνίου 1995 και εφόσον δεν προβλήθηκε ότι η *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 30ής Ιουνίου 1995, στην οποία περιέχεται το κείμενο του κανονισμού αυτού, όντως δεν ήταν διαθέσιμη, κατά την ημερομηνία αυτή, στην ιταλική γλώσσα στην Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο κανονισμός 1521/95 δημοσιεύθηκε και τέθηκε σε ισχύ την ημερομηνία αυτή.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1521/95 είχε εφαρμογή επί των πράξεων εξαγωγής για τις οποίες οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές αποδέχθηκαν κατά την ημερομηνία της δημοσιεύσεώς του τη διασάφηση εξαγωγής στην οποία σημειωνόταν ότι θα ζητηθεί επιστροφή λόγω εξαγωγής και για τις οποίες δεν είχε ζητηθεί προκαθορισμός της επιστροφής λόγω εξαγωγής.

Επί του πρώτου ερωτήματος

18 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, αρκεί η διαπίστωση ότι, αντιθέτως προς αυτό που υποστηρίζει η Silos, το γεγονός ότι ένας κανονισμός ακολουθείται από άλλον κανονισμό με πανομοιότυπο περιεχόμενο στον οποίο δεν γίνεται αναφορά στον πρώτο κανονισμό δεν επιτρέπει το συμπέρασμα ότι ο δεύτερος κανονισμός ανεκάλεσε τον πρώτο.

19 Συγκεκριμένα, όπως παρατήρησε η Επιτροπή, η ανάκληση κανονιστικής πράξεως είναι εξαιρετικό μέτρο με αναδρομική ισχύ και επομένως δεν μπορεί παρά να είναι ρητή.

20 Όμως, εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ούτε στο προοίμιο ούτε στο διατακτικό του κανονισμού 1576/95 υπάρχει οποιαδήποτε ένδειξη σχετικά με το ενδεχόμενο αναδρομικής ισχύος του ή ρητή αναφορά στον κανονισμό 1521/95, που φέρεται ότι καταργήθηκε. Επομένως, ο κανονισμός 1576/95, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1995, όντως δεν μπορούσε να ανακαλέσει τον κανονισμό 1521/95, οπότε δεν είχε καμία συνέπεια επί της δυνατότητας εφαρμογής του τελευταίου κανονισμού στις 30 Ιουνίου 1995.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1576/95 δεν ανεκάλεσε τον κανονισμό 1521/95 και επομένως δεν είχε καμία συνέπεια επί της δυνατότητας εφαρμογής του τελευταίου κανονισμού στις 30 Ιουνίου 1995.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

22 Όσον αφορά το τέταρτο ερώτημα, αφενός επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατά το άρθρο του 2, ο κανονισμός 1576/95 τέθηκε σε ισχύ μόλις την 1η Ιουλίου 1995.

23 Αφετέρου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, ο κανονισμός 1576/95 δεν είχε καμία συνέπεια επί της δυνατότητας εφαρμογής του κανονισμού 1521/95 στις 30 Ιουνίου 1995.

24 Εφόσον στην κύρια δίκη δεν αμφισβητείται ότι οι επίμαχες εξαγωγές έγιναν στις 30 Ιουνίου 1995, ο κανονισμός 1576/95 δεν έχει εφαρμογή επί των εξαγωγών αυτών, οπότε είναι πρόδηλον ότι το ζήτημα του κύρους του δεν ασκεί επιρροή για τη λύση της διαφοράς στην κύρια δίκη.

25 Κατά συνέπεια, παρέλκει η απάντηση στο τέταρτο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

26 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν ο κανονισμός 1521/95 είναι ανίσχυρος λόγω παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 253 ΕΚ).

27 Εν προκειμένω, πρέπει να υπομνησθεί ότι από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η αιτιολογία που απαιτεί το άρθρο 190 της Συνθήκης πρέπει να προσαρμόζεται στη φύση της σχετικής πράξεως. Από την αιτιολογία αυτή πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική του οργάνου που εξέδωσε την πράξη, έτσι ώστε να παρέχεται στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα να γνωρίσουν τους λόγους που δικαιολογούν το μέτρο που ελήφθη και στο Δικαστήριο να ασκήσει τον έλεγχό του. Επί πλέον, δεν δύναται να απαιτείται όπως η αιτιολογία μιας πράξεως προσδιορίζει τα διάφορα πραγματικά και νομικά στοιχεία που αποτελούν το αντικείμενό της όταν η πράξη αυτή εντάσσεται στο γενικό πλαίσιο του συστήματος του οποίου αποτελεί μέρος (απόφαση της 20ής Νοεμβρίου 1997, C-244/95, Μοσκώφ, Συλλογή 1997, σ. I-6441, σκέψη 57).

28 Όμως, γίνεται επίσης δεκτό ότι, ναι μεν η απόφαση κοινοτικού οργάνου με την οποία ακολουθείται πάγια πρακτική λήψεως αποφάσεων συγκεκριμένου περιεχομένου δύναται να αιτιολογηθεί συνοπτικώς, ιδίως δε με επίκληση της πρακτικής αυτής, πλην όμως η κοινοτική αρχή οφείλει να εκθέτει κατά τρόπο σαφή τη συλλογιστική της όταν η απόφαση αισθητώς βαίνει πέραν των προηγούμενων αποφάσεων (απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 15, και, ως έχουσα το ίδιο πνεύμα, προαναφερθείσα απόφαση Μοσκώφ, σκέψη 54).

29 Πάντως, εν προκειμένω επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αιτιολογία του κανονισμού 1521/95 δεν τηρεί την υποχρέωση αυτή. Συγκεκριμένα, η αιτιολογία αυτή, η οποία είναι πανομοιότυπη με εκείνη του κανονισμού 1415/95 με τον οποίο η Επιτροπή αύξησε το ποσό των επιστροφών σχετικά με τα επίμαχα στην κύρια δίκη προϊόντα, ανεβάζοντάς το σε 74,93 ECU ανά τόνο, δεν δίνει καμία ιδιαίτερη εξήγηση σχετικά με τους λόγους που οδήγησαν την Επιτροπή, μία εβδομάδα μετά την έκδοση του δεύτερου κανονισμού, να καταργήσει στην πράξη τις πιο πάνω επιστροφές μειώνοντας το ποσό τους σε 0 ECU ανά τόνο.

30 Αντιθέτως προς αυτό που υποστηρίζει η Επιτροπή, η απλώς και μόνον αναφορά των δυνατοτήτων και συνθηκών πωλήσεως στην παγκόσμια αγορά, της ανάγκης αποτροπής διαταράξεων στην κοινοτική αγορά και της οικονομικής πτυχής των εξαγωγών δεν μπορεί να αποτελέσει επαρκή αιτιολογία για έναν κανονισμό που όπως ο κανονισμός 1521/95 έρχεται σε αντίθεση με την πρακτική της Επιτροπής η οποία συνίσταται στον καθορισμό του ποσού των επιστροφών αναλόγως της διαφοράς μεταξύ των τιμών των σχετικών προϊόντων στην κοινοτική αγορά και των τιμών τους στην παγκόσμια αγορά.

31 Λαμβανομένων υπόψη όλων των σκέψεων αυτών, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1521/95 δεν τηρεί την υποχρέωση αιτιολογήσεως όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 190 της Συνθήκης και επομένως είναι ανίσχυρος.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

32 Με το πέμπτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν το ανίσχυρο του κανονισμού 1521/95 έχει ως αποτέλεσμα ότι οι λόγω εξαγωγής ζωοτροφών με βάση σιτηρά επιστροφές, οι οποίες με τις διασαφήσεις εξαγωγής που έγιναν δεκτές από τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές στις 30 Ιουνίου 1995 δηλώθηκε ότι θα ζητηθούν και οι οποίες δεν είχε ζητηθεί να προκαθοριστούν, πρέπει να υπολογιστούν σύμφωνα με τον κανονισμό 1415/95.

33 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, αντιθέτως προς αυτό που υποστηρίζει η Επιτροπή, το να κηρυχθεί ανίσχυρος ένας κανονισμός που ρητώς κατάργησε άλλον κανονισμό συνεπάγεται κατ' αρχήν ότι οι διάδικοι της κύριας δίκης έχουν δικαίωμα να τεθούν στην ίδια κατάσταση ως εάν δεν είχε λάβει χώρα η κατάργηση αυτή (βλ., ως έχουσα το αυτό πνεύμα, την απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 1989, 201/87, Cargill, Συλλογή 1989, σ. 489, σκέψη 21).

34 Επομένως, το ανίσχυρο του κανονισμού 1521/95 έχει ως αποτέλεσμα ότι πρέπει να υπολογιστούν σύμφωνα με τον κανονισμό 1415/95 οι επιστροφές λόγω εξαγωγής οι οποίες με τις διασαφήσεις εξαγωγής που έγιναν δεκτές στις 30 Ιουνίου 1995 δηλώθηκε από τη Silos ότι θα ζητηθούν.

35 Όσον αφορά το αίτημα της Επιτροπής να περιορίσει το Δικαστήριο τα διαχρονικά αποτελέσματα της με προδικαστική απόφαση κηρύξεως ανισχύρου του κανονισμού 1521/95, πρέπει να υπομνησθεί ότι κατά πάγια νομολογία (βλ., π.χ., την απόφαση της 10ης Μαρτίου 1992, C-38/90 και C-151/90, Lomas κ.λπ., Συλλογή 1992, σ. I-1781, σκέψη 23), όταν επιτακτικές ανάγκες ασφάλειας δικαίου το δικαιολογούν, το Δικαστήριο διαθέτει βάσει του άρθρου 231, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ, το οποίο έχει κατ' αναλογίαν εφαρμογή και στο πλαίσιο των κατά το άρθρο 234 ΕΚ προδικαστικών

παραπομπών για την εκτίμηση του κύρους των πράξεων των κοινοτικών οργάνων, διακριτική εξουσία να προσδιορίζει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, τα αποτελέσματα του ακυρωθέντος κανονισμού που θεωρείται ότι διατηρούν την ισχύ τους.

36 Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, το Δικαστήριο έχει κάνει χρήση της δυνατότητας να περιορίσει τα διαχρονικά αποτελέσματα της διαπιστώσεως του ανισχύρου κοινοτικής ρυθμίσεως όταν επιτακτικές ανάγκες ασφάλειας δικαίου αναγόμενες στο σύνολο των συμφερόντων, τόσο ιδιωτικών όσο και δημοσίων, που διακυβεύονταν στις σχετικές υποθέσεις εμπόδιζαν να τεθεί υπό αμφισβήτηση η είσπραξη ή η καταβολή χρηματικών ποσών που είχε γίνει βάσει της ρυθμίσεως αυτής πριν από την ημερομηνία της αποφάσεώς του (βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 1980, 4/79, Providence agricole de la Champagne, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 95, σκέψεις 45 και 46, και της 15ης Ιανουαρίου 1986, 41/84, Pinna, Συλλογή 1986, σ. 1, σκέψη 28).

37 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση, αφενός, ότι το καθεστώς που καθιέρωσε ο κανονισμός 1521/95 ίσχυσε επί βραχύτατο χρονικό διάστημα, και μάλιστα μόνον επί μία ημέρα, και ότι, επομένως, οι πράξεις εξαγωγής που αφορά ο κανονισμός αυτός είναι σχετικά ευάριθμες και εύκολα αναγνωρίσιμες. Αφετέρου, η Επιτροπή δεν προέβαλε κανένα επιχείρημα σχετικά με επιτακτικές ανάγκες ασφάλειας δικαίου ικανές να δικαιολογήσουν τον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της κηρύξεως ανισχύρου του κανονισμού 1521/95.

38 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν συντρέχει λόγος να περιοριστούν τα διαχρονικά αποτελέσματα της παρούσας αποφάσεως.

39 Λαμβανομένων υπόψη των σκέψεων αυτών, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το ανίσχυρο του κανονισμού 1521/95 έχει ως αποτέλεσμα ότι οι λόγω εξαγωγής ζωοτροφών με βάση σιτηρά επιστροφές, οι οποίες με τις διασαφήσεις εξαγωγής που έγιναν δεκτές από τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές στις 30 Ιουνίου

1995 δηλώθηκε ότι θα ζητηθούν και οι οποίες δεν είχε ζητηθεί να προκαθοριστούν, πρέπει να υπολογιστούν σύμφωνα με τον κανονισμό 1415/95.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή, που υπέβαλε παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 21ης Μαΐου 1999 το Tribunale civile e penale di Cagliari, αποφαίνεται:

1) Ο κανονισμός (ΕΚ) 1521/95 της Επιτροπής, της 29ης Ιουνίου 1995, για καθορισμό των επιστροφών που εφαρμόζονται κατά την εξαγωγή των σύνθετων ζωοτροφών με βάση τα σιτηρά, είχε εφαρμογή επί των πράξεων εξαγωγής για τις οποίες οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές αποδέχθηκαν κατά την ημερομηνία

της δημοσιεύσεώς του τη διασάφηση εξαγωγής στην οποία σημειωνόταν ότι θα ζητηθεί επιστροφή λόγω εξαγωγής και για τις οποίες δεν είχε ζητηθεί προκαθορισμός της επιστροφής λόγω εξαγωγής.

2) **Ο κανονισμός (ΕΚ) 1576/95 της Επιτροπής, της 30ής Ιουνίου 1995, για καθορισμό των επιστροφών που εφαρμόζονται κατά την εξαγωγή των σύνθετων ζωοτροφών με βάση τα σιτηρά, δεν ανεκάλεσε τον κανονισμό 1521/95 και επομένως δεν είχε καμία συνέπεια επί της δυνατότητας εφαρμογής του τελευταίου κανονισμού στις 30 Ιουνίου 1995.**

3) **Ο κανονισμός 1521/95 δεν τηρεί την υποχρέωση αιτιολογήσεως όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 253 ΕΚ) και επομένως είναι ανίσχυρος.**

4) **Το ανίσχυρο του κανονισμού 1521/95 έχει ως αποτέλεσμα ότι οι λόγω εξαγωγής ζωοτροφών με βάση σιτηρά επιστροφές, οι οποίες με τις διασαφήσεις εξαγωγής που έγιναν δεκτές από τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές στις 30 Ιουνίου 1995 δηλώθηκε ότι θα ζητηθούν και οι οποίες δεν είχε ζητηθεί να προκαθοριστούν, πρέπει να υπολογιστούν σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) 1415/95 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 1995, για καθορισμό των επιστροφών που εφαρμόζονται κατά την εξαγωγή των σύνθετων ζωοτροφών με βάση τα σιτηρά.**

Colneric Schintgen Σκουρής

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Νοεμβρίου 2001.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Η Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

N. Colneric